

tum, nullatenus deseruit, tametsi se non esse patrem, sed nutritium tantum prolis futurum scivit. Effecit hæc ejus parendi alacritas, ut in posterum ab angelo per omnes suas vias dirigetur et moneretur.

Quando igitur vidimas nobilium tam secundum sanguinem, quam secundum spiritum, notas et insignia, superes, ut non ii tantum, qui generis splendorem a parentibus traxerunt; sed et omnes Christiani, qui nobilitatem spiritus e baptismo hauserunt, vitam et mores suos insignibus hic accommodent. Frustra et ridicule gerit nomen nobilis, qui mores habet ignobiles: *Nomen habes quod vivas, et mortuus es*, ait S. Joannes episcopo Sardiensi, *in mente ergo habe, qualiter acciperis et audieris, et servi*, Apoc. III.

CONCIO IV.

VIRTUTEM MAGIS NOBILITARE QUAM SANGUINEM
OSTENDITUR.

I. Quia sanguinis nobilitas confert libertatem, magis tamen virtus. — II. Quia sanguinis nobilitas confert honorem, multo magis virtus. — III. Quia nobilitas generis promovet ad honores, multo magis virtus. — IV. Quia sanguinis nobilitas dat opes, magis tamen virtus.

THEMA.

Joseph autem vir ejus, cum esset justus et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam.

Matth. I.

Duplici nobilitatis titulo ornatur S. Joseph in hodierno evangelio; virtutis et prosapiæ. Virtutis, cum asseritur a Matthæo *justus*; prosapiæ, cum ab angelo vocatur *filius David*. Pulchrum utrumque ornamentum; sed utrumque altero præstantius? Certe de justitia prius commendatur Joseph, de prosapia posterius: ut ne fædam rem committeret, infamando conjugem innocentissimam ac sanctissimam, non propasia intercessit regia, sed virtus et justitia: *Joseph enim cum esset justus*, inquit Matthæus et (proinde) *nollet eam traducere, etc.* Justitia ergo ejus prohibuit, ne innocentem conjugem læderet: id quod sola eis nobilitas certe non prohibuisset, sed dictasset potius. Præclarior igitur est virtutis quam sanguinis nobilitas: id quod non Christiani solum, sed ethnici agnoverunt. Ex illis S. Hieronymus, ad Celantiam, epist. XIV. « Summa apud Deum nobilitas est, clarum esse virtutibus: » S. Ambrosius, lib. de arca et Noe, capite IV. « Probat viri genus, virtutis prosapia est; quia

sicut hominum genus, homines; ita animarum genus virtutes sunt: » S. Gregor. Nazianz. orat. XI. « Nobilitas vera est divinæ imaginis conservatio atque archetypi imitatio, quam ratio et virtus efficiunt: » et orat. XIX. de Gregor. patre: « Unam nobilitatem, inquit, in pietate sitam esse censebat: » Cassianus, collat. II. cap. X. « Nobilitas sola est atque unica virtus. Nobilissimus Deo est clarissimus virtutibus. Aliena laudat, qui genus laudat suum. » Ex his vero Seneca, lib. V. epist. XLIV. « Quis ergo generosus, inquit, ad virtutem bene a natura compositus? Hoc unum est intuendum. Non facit nobilem atrium plenum famosis imaginibus, etc. » Diogenes rogatus, quinam hominum essent nobilissimi, respondit: « Qui divitias, gloriam, voluptatem, denique vitam contemnunt; et vincunt contraria, paupertatem, infamiam, dolorem et mortem. » Qui Taprobanam insulam incolunt gentes, regem eligunt, non qui nobilitate, sed qui virtute cæteris præstet, teste Solino, cap. LXVI. Testes audivimus hujus veritatis, quia tamen ea difficile persuadetur iis, qui sanguinis nobilitatem jactant et omnibus aliis præferunt, ideo ad oculum magis comprobanda est.

I. Nobilitas prosapiæ confert aut certe conferre existimatur homini quamdam agendi libertatem et ingenuitatem; ita ut subjacere et cogi legibus nolit, sed sponte ac libere, quod rectum est, agere velit. Hæc vero libertate sæpissime abutitur sanguinis nobilitas, adeo etiam, ut Dei et Ecclesiæ leges spernat, quasi illis superior sit. Virtus autem confert homini verissimam libertatem et ingenuitatem, qua omne id, quod secundum Deum, æquum et honestum est, sua sponte et alacriter egit, tametsi leges id non præscriberent. Quare nihil metuit, nullum adversarium curat, nec tristitiam admittit. « Virtus enim ait Cicero, II. Tuscul. a viro appellata est: viri autem propria maxime est fortitudo, cujus munera duo maxima sunt, mortis dolorisque contemptio. » Hebraice virtus vocatur *tumma*, h. e. *perfectio* seu *integritas*; quia vel sola homini satis superque est. Unde Antisthenes dicebat, virtutem sibi sufficere ad felicitatem, nec ulla re opus habere, nisi robore Socratico: virtutem enim esse armaturam, quæ detrahi non possit. Ensis namque et clypeus excutiuntur: sapiens autem ac virtute præditus nunquam non armatus est, ideoque vinci non potest. Quare negabat sapientem vivere juxta leges ab hominibus institutas, sed juxta normam virtutis. Epicteto, apud Stob. ser. I. anima dedita virtuti similis est perenni fonti, cujus aqua est pura, imperturbata, dulcis, accepta, copiosa, ab omni noxa et pernicie aliena: Socratici

virtus est statua quædam in sua basi: S. Chrysost. vero, hom. XXVIII. in Gen. « Sicut is, inquit, qui super excelsam petram stat, fluctus ridet, quos videt ad petram magno impetu dirumpi, et profinus in spumam solvi, ita et virtuti vacans in securo constitutus loco, nihil insuave fert a rebus turbulentis; sed tranquillum animo et quietus sedet, intelligitque res hujus vitæ nihil differre ab omnium fluentis tam rapido cursu transeuntibus. » Exemplo est Hilarion, qui circumventus a latronibus et rogatus: « Quid faceres, si ad te latrones venirent? Nudus, respondit, latrones non timeo: » et illi: « Certe occidi potes. » « Possum, inquit, et ideo latrones non timeo, quia mori paratus sum, » Hieronym. in ejus vita. Abbas ille Macarius in sepulcro paganorum pernoctans, cum mortui cavader pro cervicali supposuisset capiti, et dæmones ex eo voces ad terrendum ipsum ederent, diabolo fidenter dixit: *Surge, vade quo potes*. Similia legimus de S. Martino, Francisco et aliis. Ad hæc, ut dixi, virtute præditus libere et sponte agit, quæ virtutis sunt. Ut enim: *Alacer equus suapte sponte facile currit, ita qui ardet amore virtutis non eget admotore*, ait Plut. in mor. apud Anton. in melissa, serm. XXXI.

Non est hæc libertas et securitas in sanguinis nobilitate. Tametsi enim illa homines parum aut nihil timet, Deum tamen judicem ac peccatorum vindicem cogitur metuere; vel hoc ipso, quod humanas et divinas leges parvipendens, facile nimis transgredi soleat. Hinc judex ille in quadam civitate a Christo in parabolam adductus, Luc. XVIII. dicebat intra se: *Et si Deum non timeo, nec hominem revereo, tamen quia molesta est mihi hæc vidua, vindicabo illam*, (illius jus ab oppressione adversarii, illudque viduæ restituum) *ne in novissimo veniens sugillet me*, h. est, ne me tandem infamet et apud principem me accuset aut saltem in novissimo judicii die publice confundat: aut nihil horum metuere facit nobilitas virtutis, quæ Deum judicem pro se stantem habet. Hinc Saul duobus primis annis, quibus in regimine innocens vixit, nullo præsidiorum militum, sed virtutum tantum præsidio munitus fuit ut ubi se virtutibus exuit, ad extrema munimina, quibus se armaret, recurrat, ut advertit Genebrard. I. I. chronol. anno mundi 3406.

II. Nobilitas sanguinis confert honorem, æstimationem, auctoritatem apud homines alios. Hinc enim dicti sunt *nobiles a noscendo quasi noscibiles*, quod velut lumina quædam, aut culmina omnium oculis pateant præ cæteris. Hinc primas in conventu sedes obtinent, honorificis titulis compellantur, de via obviis ceditur, caput aperitur,

honores deferuntur. Athoc ipsum multo magis præstat nobilitas virtutis. Quod in primis testantur sacra littera, uti Proverb. IV. *Accipe sapientiam (seu quod idem est, virtutem) et exaltabit te: glorificaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus: dabit capiti tuo augmenta gratiarum, et corona inclinata proteget te*: rursus, Prov. XXXI. *Mulier timens Deum, ipsa laudabitur*: ubi etiam Salomon, postquam mulieris fortis virtutes expressisset, statim subjicit: *Surrexerunt filii ejus et beatissimam prædicaverunt, vir ejus et laudavit eam*. Quod imprimis testatur eadem Scriptura de Juditha, quæ etsi genere nobilis, virtute tamen longe nobilior, indeque longe famosior erat. *Erat inquit, hæc in omnibus famosissima* (non ob generis prosapiam) *sed quia timebat Dominum valde, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum*. Accedit S. Chrysost. hom. XV. in Matth. « Nihil est, inquit, quod sic hominem faciat insignem atque conspicuum, etiamsi magno ambitu optet latere, ut splendor iste virtutis. Sicut enim ipso sole circumdatus, ita utique clarus refulget, nec in terram solummodo lucis radios emittit, sed supra ipsum etiam cælum proprio fulgore radiabit. » Jo. Cassianus, coll. XXIV. capite ultimo: « Nonne obsecro, inquit, etiam in centuplum gratiarum evidentissime qui fideliter Christo deserviunt, consequuntur, dum pro nominis ejus a summis principibus honorantur? Ac licet ipsi humanam gloriam non requirant, venerabiles tamen in persecutionum angustiis, judicibus cunctis ac potestatibus fiunt, quorum vilitas etiam mediocribus forsitan despicibilis esse potuisset, vel pro obscuritate natalium, vel pro conditione servili, si in singulari conversatione mansissent: » et paulo post: « Quid evidentius in abbate Joanne qui in illo eremo, qui Lyco oppido adiacebat, commorabatur, possumus approbare? Qui per obscuris natus majoribus, ita pro Christi nomine, universo pene humano generi admirabilis factus est, ut eum ipsi quoque rerum præsentium domini, qui mundi hujus atque imperii gubernacula retinentes, etiam potentibus cunctis, regibusque terrori sunt, velut dominum venerentur et oracula ejus de tam longinquis regionibus expetentes, imperii sui apicem et statum salutis hollarumque proventus illius orationibus meritisque committant? » Huc usque Cassian. Quis autem nescit, quanto in honore habitus sit Antonius a Constantino Magno ut sibi honori duceret, vel per breves litteras ab eo accipere? S. Martinus ab imperatore Maximo, ut pro magno haberet, sibi ab eo poculum propinari? Ab ejusdem conjugæ, ut ad mensam ei administrare posset? S. Franciscus a cardinalibus, ut se felices reputarent, si

cum ipsis pranderet vel loqueretur? Neque solum boni et virtutum amantes id honoris impenderunt virtuosus hominibus; sed etiam reprobi, qui virtutem non coluerunt. Unde S. Chrysostomus, hom. V. in Gen. «Tanta virtus est, inquit, ut revereantur et multum laudent eam, etiam qui illa carent.» Exemplo id ostendit Nabuchodonosoris (hom. VI. ad pop.) qui: «Antea quando dixerunt (tres pueri) diis tuis non servimus, fornace sævius accensus est: postquam vero per ipsa opera hæc ostenderunt, non tantum non indignatus est, sed laudavit et admiratus est, quod sibi non obedissent. Tantum virtutis bonum, quod et ipsos hostes habet admiratores et laudatores. Benedictus, inquit, Deus, qui misit angelum suum et eruit servos suos, quia crediderunt in eum, et verbum regis immutaverunt et tradiderunt corpora sua, ne servirent diis alienis.» Dan. III. S. Bernardus id ipsum ostendit testimonio Balaami, serm. VII. in Psalm. Qui habitat: «Pseudopphetam, inquit, Balaam, recolite. Et ipse iniquis mortem justorum optabat et novissima sua horum similia apprecabatur. Tantus est pietatis fructus, tanta justitiæ merces, ut ne ab ipsis quidem non desiderari queat impiis, et injustis. Idem comprobatur facto illius Labani, qui licet impius, justum tamen Jacob amabat et detinere apud se conatus est; etiam per fas et nefas, dum ei pro Rachele Liam substravit, ut in posterum etiam pro Rachele ipsi serviret, cujus amore flagrabat; pro Lia non serviturus, uti observat S. Chrysost. in cap. XXIX. Gen. hom. LVI. Jam vero ubi aliquando in tanto pretio et honore fuit sanguinis nobilitas carens virtutis. *Ostende mihi de Scripturis*, inquit D. Cyrillus Alexandrinus, l. XII. in Levit. ubi aliquis peccator aut parvi meriti (licet nobilissimæ prosapiæ) *magnus appellatus sit? Nusquam opinor, invenies. Audi vero qui sunt qui magni appellantur: Moyses, Joannes Baptista, etc.* Moyses quidem, Exod. XI. *Fuit Moyses vir magnus valde in terra Ægypti:* Jo. Bap. Luc. I. *Erit magnus coram Domino:* Judith, in ejus lib. c. VI. *Magna facta est in Bethulia:* Isaac, Gen. XXVI. *Magnus vehementer effectus est.*

III. Nobilitas generis promovet ad honores, magistratus, aulas principum, eisque proxime adherere facit. Atque longe magis virtus, quæ hominem Deo conjungit proximumque facit; adeo ut major homine, et quasi angelus aut etiam deus esse videatur. Ita Sapiens testatur, Sap. VI. *Custodia legum consummatio incorruptionis est: incorruptio autem facit esse proximum Deo.* Qua in re excelsere Lystrenses, qui videntes Pauli et Barnabæ virtutes clamabant: *Di similes facti hominibus descenderunt ad nos, et vocabant Barnabam Jovem,*

Paulum vero *Mercurium*; volebantque etiam ipsis sacrificare. Non hucusque se extendit virtutis nobilitas: ideoque sapienter respuerunt hunc honorem apostoli; ad alios tamen honores et quidem summos virtus evehit sui cultores, Deoque proximos facit, ut patet in Moysse, quem ob ejus virtutem ex pastore ducem innumerabilis Hebræorum populi et thaumaturgum fecit neonem *deum Pharaonis*, ut ipse Deus dixit, Exod. VII. in Davide, quem itidem ex pastoreculo ad dignitatem regiam provexit et *virum secundum cor Dei*, quasi intimum Dei amicum constituit: in Josepho, quem ex servo principem in Ægypto fecit, et *salvatore mundi* appellavit: in Mardocheo, quem ex palatii excubitore ad primam in aula Assueri dignitatem extulit; in Daniele, quem ad summos honores apud reges Babylonis: denique, in viris novæ legis pene innumeris; siquidem ea jubet illos præ cæteris eligi ad dignitates et prælaturas qui virtute cæteris præstant. Aruncani in ponderoso ligno ferendo regem futurum experiebantur, illumque eligebant, qui diutius id gestasset, in tractu Peruano. Apud Medos quoque fortior: in Meroe, qui validiore erat corpore: in Lybia, qui cursu celerior: a Cetheis formosior; a Gordiis, obesior: ab Æthiopiis ditior in regem eligebatur, teste Alex. ab Alex. l. IV. c. XXIII. in Ecclesia vero Christi illum ad prælaturas assumi jubet Spiritus s. qui virtuosior, idque *postulat gemitibus inenarrabilibus*, ad Rom. VIII. ac nisi fiat, arguit mundum et expostulat cum eo.

IV. Sanguinis nobilitas adfert secum aut certe ad se trahit opes et divitias: sed fluxas et perituras, ac multoties perniciosas. Nobilitas virtutis et ipsa datat hominem sed veris ac solidis opibus. Testatur imprimis senex ille Tobias, c. IV. *Noli timere fili mi: pauperem quidem vitam gerimus, inquit, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum*, Hebr. *dabit tibi Deus divitias magnas, si requiesieris cum in toto corde tuo.* Idque ipsi evenit, quando nobilem et ditissimam sponsam angeli ductu sortitus est. Idem universim de omnibus dicitur, Ps. XXXIII. *Divites egerunt et esurierunt inquirentes autem Dominum non deficient omni bono.* Salomon utique ditissimus erat, et tamen in suis opibus nihil se reperisse nisi vanitatem et afflictionem lamentatur, Ecclesiastis. II. Idem, regi Hiram viginti oppida dedit: ea tamen ipsi adeo non placuerunt, ut appellaret ea *terram Chabul*, h. e. *lutosam vel displicentiæ.* Audiamus Chrysostomum, l. II. adversus vituperatores vitæ monasticæ. «Tantæ sunt virtutis opes, inquit, ac copię adeoque quam vestræ dulciores et ameniore, ut qui has habuerint, unquam eas velle possint cum diversa terra commutare; ne si illa quidem au-

rum fiat, cum mari et fluminibus et montibus:» et innox: «Quantum enim pecuniarum Alexandrum Diogeni daturum putas siquidem ille voluisset accipere? Sed noluit. At ille nixibus totis contendebat cunctaque moliebatur, ut hujus virtutibus proprius accederet.» Sic ille. Hinc idem dixisse fertur: *Si Alexander non essem, Diogenes esse vellem*, præferens ejus virtutes (tametsi insolidas et futiles) omnibus divitiis. Ratio est, quia opes æteræ rapiuntur a morte, virtutes diripi non possunt, sed comitantur hominem ad sepulcrum et vitam alteram. Ut enim fulmen præter laurum omnes ferit arbores, teste Plinio, l. II. ita mors et calamitas omnia auferre potest præter virtutem. Unde S. Ambros. l. VII. in cap. XII. Lucæ: *Sola virtus* inquit, *comes est defunctorum*: et S. Chrysost. hom. XXIII. in Gen. «Divites his omnibus relictis nudi hinc migrant, tantum malitia vestiti et peccatorum, omnibus inde collectis. At longe secus habet virtus, quæ hic quoque potentior est insidiatoribus, et plane invictos facit suos continuamque præbet voluptatem, et ne sentire quidem sinit rerum istarum inæqualitatem: sed et hinc emigrantibus comitem se addit, et tunc potissimum, cum ejus subsidio egemus. Ad hæc in die illo terribili magnum nobis præstat auxilium placans judicem. At sicut hic ab ingruentibus infortuniis, ita et futuro sæculo a tormentis illis eripit.» Idem hom. LXIII. ad pop. confirmat his verbis: «Si vultis hoc discere inquit, hinc migraturum interrogemus vel sanie confectum, et commonefacientes eum lautæ mensæ qua quondam oblectabatur; et honoris et gloriæ et bonorum operum, quæ unquam fecit: rogemus in quibus magis exultant. Et in illis quidem videbimus erubescens et se celantem; in his vero gestientem et exultantem. Sic etiam Ezechias cum ægrotavit, non gloriæ, non regni, non opiparæ meminit mensæ, sed justitiæ, ait

enim: Memento Domine, quomodo ambulaverim in conspectu tuo, in via recta. Vide et Paulum ex his exultantem: Bonum certatem certavi, cursum consummavi, fidem servari. Cum apud Forum Julium hibernaret Carolus M. imp. ac videret Francos exoticas pelles, peregrina vestimenta a Venetis mercatoribus magno emptitare: omnes uti vestiti erant, secum venatum pluvia imminente proficisci imperavit vestibusque hisce imbre corruptis, dilaniatis; sanguine oblitis domum reverti jussit, universosque mox secum eodem habitu cœnare, ob frigus tum omnibus ad focum certatim considentibus, convivium ad multam noctem protraxit. Prostridie iisdem indutos amictibus cunctos apparere jubet. Tum ubi hujusmodi indumenta partim imbre, pluvia, sentibus dilacerata, cruore oblita, partim ab igne rugis constricta, et proinde rupta discussaque conspexit, lupinas suas pelles integraş ostendit, etc. «Stolidissimi mortalium, inquit, quod vestimentum nunc utilius pretiosiusve est? Meumne drachma comparatum, an vestra tot libris, atque integro patrimonio coempta?» Aventinus, l. IV. annalium Boiorum. Simillimum quid continget in articulo mortis, frigidoque illo judicii die. Hirsuta Caroli M. vestis virtutis habitum indicat, vilem quidem aspectu et asperum, verum utilem et durabilem. Sericæ vestes et odoriferæ pelles nobilitatem sanguinis referunt, qui in venatione mortis nec durant nec protegent, sed heu frigori divini judicii miseros exponunt.

Quare auditores, si veram, stabilem et solidam nobilitatem concupiscitis, virtutem adamate et comparate. Josephum vobis proponite: qui in arte sua fabrilis centies millies majorem consecutus est ex virtute nobilitatem, gloriam et honorem, quam omnes hujus mundi nobiles: quia horum prosapia nisi virtuti conjuncta sit, nihil in cælo valet: virtus sola in pretio est.